

ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ

☞ Προσδιορισμός εννοιών

Λαϊκότητα: το γνώρισμα του λαϊκού, η απλότητα στους τρόπους συμπεριφοράς και στην εμφάνιση, η γνήσια λαϊκή έκφραση, που πηγάζει εκεί όπου ο λαός πράγματι αυτονομείται και αυτοπροσδιορίζεται. Η λαϊκότητα καλλιεργείται σε δημοκρατικό πολίτευμα που σέβεται τα δικαιώματα του ανθρώπου και προβάλλει τις εθνικές και πολιτιστικές αξίες.

Λαϊκισμός: η κατ' επίφαση λαϊκότητα, η χρήση των λαϊκών στοιχείων με στόχο την εξυπηρέτηση ιδιοτελών σκοπιμοτήτων, η μίμηση του λαϊκού στοιχείου. Καλλιεργείται όπου ο λαός υποκαθίσταται στην έκφραση και κηδεμονεύεται από τους δήθεν εκφραστές του.

☞ Ο λαϊκισμός απαντάται:

α) Στην πολιτική ζωή: η υποσχესιολογία, η κινδυνολογία, η παροχολογία, η ρατσιστική και φασιστική ιδεολογία, η κολακεία κοινωνικών ομάδων, η συχνή επίκληση στο συμφέρον του λαού για δημαγωγικούς λόγους, η δικαίωση ακραίας συλλογικής συμπεριφοράς, η ιδεολογική πόλωση, η υιοθέτηση αγοραίου λόγου.

β) Στην εκπαίδευση: οι υψηλές βαθμολογίες, η οικειότητα με τους μαθητές, η χαλαρότητα κατά την εξέταση, ο υπερβολικός φιλελευθερισμός.

γ) Στα μέσα μαζικής ενημέρωσης: τα έντυπα με σκανδαλοθηρικά θέματα, οι ηχηροί τίτλοι (πρωτοσέλιδα) εφημερίδων, τα ριάλιτι σόου.

δ) Στον αθλητισμό: η ηρωοποίηση των αθλητών, η χρησιμοποίηση του αθλητισμού για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών συμφερόντων, η ενίσχυση του φανατισμού, η ενασχόληση με τα πιο λαοφιλή αθλήματα.

ε) **Στην τέχνη:** η κυριαρχία της μαζικής κουλτούρας, η πορνογραφία, η ροζ λογοτεχνία, τα ευτελή θεάματα σε πολιτιστικούς χώρους, η προώθηση προϊόντων υποκουλτούρας από τα Μ.Μ.Ε., η βία και ο φθηνός ερωτισμός σε κινηματογραφικές ή τηλεοπτικές ταινίες.

α. Αίτια του λαϊκισμού

- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του λαού, η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας, η αποδυναμωμένη κριτική και αξιολογική ικανότητά του συντελούν ώστε να δέχεται άκριτα οτιδήποτε προβάλλεται ως πρότυπο.
- Η εξειδίκευση και η απομνημόνευση οδηγούν στη μονομέρεια και το μονολιθικό τρόπο σκέψης.
- Η πολυπραγμοσύνη του σύγχρονου ανθρώπου υποβάθμισε το ενδιαφέρον για πνευματική καλλιέργεια.
- Οι λαϊκιστές εκμεταλλεύονται την ανικανότητα του λαού να αναλύει τις καταστάσεις, την απολιτικοποίηση, την αδυναμία διαμόρφωσης πολιτικής άποψης και μετατρέπουν το λαό σε φερέφωνο.
- Η κρίση των ηθικών αξιών, η ηθική χαλάρωση, η απουσία ηθικών αντιστάσεων, η προβολή διαφόρων μορφών υποκουλτούρας, ο αμοραλισμός.
- Η εξυπηρέτηση οικονομικών και πολιτικών σκοπιμοτήτων με την προβολή πολιτικών, κοινωνικών, αθλητικών και καλλιτεχνικών ινδαλμάτων τα οποία ικανοποιούν τη λαϊκή συνείδηση.
- Τα Μ.Μ.Ε γίνονται όργανα προπαγανδιστικά και μεταβάλλουν το σύγχρονο άνθρωπο σε παθητικό δέκτη, χειραγωγούν την κοινή γνώμη και παραλύουν την κρίση, τη σκέψη, τη βούληση.
- Η διάθεση για φανατισμό και αποπροσανατολισμό του πλήθους από κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα.
- Ο πολίτης μεταθέτει τις ευθύνες της αποτυχίας του στους πολιτικούς και τους συμπολίτες του, γίνεται αδιάφορος για τα κοινά, εγωκεντρικός. Εύκολα δελεάζεται και προσηλυτίζεται.

β. Συνέπειες του λαϊκισμού

- Εξαπατάται ο λαός και υποκαθίσταται γιατί οι λαϊκιστές προβάλλονται ως εκφραστές του.
- Ο λαϊκισμός νοθεύει τη γνησιότητα του αυθεντικού λαϊκού πνεύματος και κάνει τη ζωή μας υποκριτική.
- Πολιτιστική υποβάθμιση του λαού, μαζοποίηση, εφησυχασμός, αδρανοποίηση του λαού στο περιθώριο των εξελίξεων.
- Παραβιάζει την αξιοκρατία, υποτιμά τις καθιερωμένες αξίες και προβάλλει τρόπους συμπεριφοράς που προάγουν την υποκουλτούρα.
- Εκφυλίζει τη δημοκρατία γιατί προβάλλει ινδάλματα και χαρισματικούς ηγέτες που μπορούν με απλότητα να πλησιάζουν το λαό.
- Ανυπαρξία ουσιαστικής συμμετοχής στα κοινά, υπονόμηση των πολιτικών θεσμών και των δημοκρατικών αρχών.
- Κολακεύει τα πάθη και τις αδυναμίες του λαού για να τον παρασύρει και να τον ετεροπροσδιορίσει.
- Προσπαθεί να λύσει σημαντικά προβλήματα προτείνοντας υπεραπλουστευτικές λύσεις.
- Υποβαθμίζει την εθνική παράδοση χρησιμοποιώντας τη ως μέσο προσέγγισης του λαού.

ΠΡΟΣΠΟΙΗΣΗ

α. Εκφάνσεις της προσποίησης

- Προσποίηση στον χώρο της Πολιτικής. Οι πολιτικοί μπορεί να προσποιούνται λαϊκίστικα ενδιαφέρον για το λαό και τα προβλήματά του και να αποκρύπτουν μια πραγματικότητα ιδιοτέλειας, διαφθοράς, διαπλοκής.
- Οι διπλωματικές σχέσεις, επίσης, χαρακτηρίζονται από προσποίηση. Συχνά εξωραϊζονται πολιτικές στο διεθνές στερέωμα ως νόμιμες και ανθρωπιστικές, ενώ στο παρασκήνιο εξυπηρετούν συμφέροντα ασχέτως κόστους.
- Ένας χώρος στον οποίο κατ' εξοχήν εκδηλώνεται προσποίηση είναι αυτός των ΜΜΕ και της δημοσιογραφίας. Οι δημοσιογράφοι προσποιούνται ενδιαφέρον για την ενημέρωση και την αφύπνιση των πολιτών και διατυμπανίζουν ότι οι επιλογές τους έχουν να κάνουν με τις προτιμήσεις και τις ανάγκες του κοινού, ενώ στην πραγματικότητα λειτουργούν ιδιοτελώς, εμπορικά, ματαιόδοξα και σε κλίμα διαπλοκής με πολιτικούς και οικονομικούς κύκλους της κοινωνίας.
- Η διαφήμιση, επίσης, παρουσιάζει μια εξιδανικευμένη εικόνα για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προβάλλει, αποκρύπτοντας τη βαθύτερη στοχοθεσία της, που είναι η προαγωγή του καταναλωτισμού.
- Στο πεδίο της Τέχνης, οι καλλιτέχνες υποκρίνονται αυθορμητισμό, πρωτοτυπία και προβληματισμό, ενώ στην πραγματικότητα ενδιαφέρονται για την εμπορική τους επιτυχία και υιοθετούν τις επιταγές των «βιομηχανιών της τέχνης», που τους κατευθύνουν στη στείρα αντιγραφή «καλουπιών επιτυχίας».
- Στον χώρο της εργασίας, οι εργαζόμενοι πολύ συχνά υποκρίνονται τόσο απέναντι στην εργοδοσία όσο και απέναντι στους συναδέλφους τους, για να εξασφαλίσουν ευνοϊκές συνθήκες για την εργασιακή τους αναβάθμιση ή για να κυριαρχήσουν ύπουλα στον εργασιακό ανταγωνισμό.

- Προσποίηση, βεβαίως, εκδηλώνεται και σε οποιαδήποτε οικογενειακή ή διαπροσωπική σχέση, από το αθώο ψέμα, μέχρι τη διάθεση εκμετάλλευσης του άλλου και εξαργύρωσης της σχέσης.
- Ο άνθρωπος, τέλος, υποκρίνεται στη σχέση με τον εαυτό του, αυταπατώμενος.

β. Αίτια – στόχοι προσποίησης

- Ανάγκη σύμπλευσης με τις κοινωνικές συμβάσεις με στόχο την κοινωνική αποδοχή.
- Μαζοποίηση, ισοπέδωση των ανθρώπων από τα πρότυπα που καταγιγιστικά προβάλλονται στην κοινωνία.
- Αδύναμη προσωπικότητα. Ο άνθρωπος προσπαθεί να δείξει κάτι άλλο απ' αυτό που είναι, γιατί δεν έχει αυτοπεποίθηση και δεν αισθάνεται αυτόνομος και ολοκληρωμένος. Δανείζεται στοιχεία από τα προβαλλόμενα πρότυπα για να αισθανθεί εσωτερική πλήρωση.
- Συμφεροντολογία, ιδιοτέλεια. Ο άνθρωπος προσποιείται για να επιτύχει αδιαφανείς στόχους, παραπλανώντας και εκμεταλλευόμενος τους άλλους.
- Προσπαθεί επίσης να αυτοπροβληθεί υποκρινόμενος και να αναβαθμίσει το κύρος του στον κοινωνικό του κύκλο.
- Εκδηλώνεται, επίσης, υποκρισία και από κακία, φθόνο, ζήλεια, με στόχο τη βλάβη του άλλου.
- Ο άνθρωπος μπορεί να υποκρίνεται αυταπατώμενος, επειδή αρνείται να κοιτάξει την αλήθεια για τον εαυτό του κατάματα.
- Μπορεί, ακόμα, να προσποιείται από καλή προαίρεση, για να προστατεύσει έναν οικείο του από τις ψυχικές επιπτώσεις της αλήθειας.
- Τέλος, η προσποίηση και η υποκρισία μπορεί να εκπορεύεται από διάθεση για χιούμορ, για πείραγμα, για δημιουργία κωμικής ατμόσφαιρας.

γ. Επιπτώσεις της προσποίησης

- Χάνεται η αλήθεια. Κυριαρχεί το ψέμα, η απάτη, ο φανακισμός και ο φαρισαϊσμός.
- Χάνεται ο αυθορμητισμός και η αυθεντικότητα, η γνησιότητα στην ανθρώπινη συμπεριφορά και στην κοινωνική δραστηριότητα. Τα πάντα τελματώνονται στις επιταγές των τύπων και του κομφορμισμού.
- Η γνησιότητα και η υπεράσπιση της αλήθειας κατανοούν αδυναμία και γίνονται αντικείμενο κοροϊδίας και υποτίμησης.
- Κυριαρχεί η παραπλάνηση και ο αποπροσανατολισμός. Τα ιδιοτελή, συμφεροντολογικά, υστερόβουλα, κερδοσκοπικά κίνητρα της δράσης ατόμων και ομάδων συγκαλύπτονται επιδέξια, η κοινή γνώμη αποπροσανατολίζεται, άγεται και φέρεται ποικιλοτρόπως, με αποτέλεσμα οι επιτήδριοι υποκριτές να κερδίζουν με κάθε τρόπο και ο λαός να γίνεται θύμα εκμετάλλευσης και εμπαιγμού.
- Βρίσκει πεδίο δράσης λαμπρόν ο λαϊκισμός και η χειραγώγηση των μαζών. Επιδέξιοι άνθρωποι σε διάφορους χώρους προσποιούνται λαϊκότητα για να κερδίσουν εκμεταλλεόμενοι το λαϊκό αίσθημα και τα απωθημένα του λαού.
- Προβάλλεται μια εικονική, ευδαιμονιστική, λαμπερή πραγματικότητα, που θαμπώνει τον λαό και τον καθιστά φαντασιόπληκτο, προξενώντας του υπαρκτικό αδιέξοδο και συμπλέγματα κατωτερότητας.
- Εξαπλώνεται η καχυποψία απέναντι στον συνάνθρωπο, που υποσκάπτει ανεπανόρθωτα τις κοινωνικές σχέσεις και δημιουργεί στους ανθρώπους αίσθημα ανασφάλειας και αβεβαιότητας.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- ✶ Προσδιορισμός της έννοιας
- ✶ Μορφές οικογένειας
- ✶ Λειτουργίες της οικογένειας (αναπαραγωγική, οικονομική, κοινωνικοποιητική, ψυχολογική)
- ✶ Κρίση της οικογένειας (ενδείξεις, αίτια)
- ✶ Προϋποθέσεις ορθής λειτουργίας της οικογένειας

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

➤ Προσδιορισμός της έννοιας

- Η θεσμοθετημένη και με νομικό καθεστώς βιοκοινωνική ομάδα ανθρώπων που στηρίζεται σε συγγένεια αίματος και τα μέλη της συνδέονται με κοινό τρόπο ζωής, κάτω από κοινή στέγη, με κύρια βάση την αλληλοβοήθεια και την αμοιβαία ευθύνη.
- Η έννοια της οικογένειας συνδέεται ιστορικά με αυτήν του γάμου (χωρίς όμως η σύνδεση αυτή να είναι απαραίτητη).
- Ο θεσμός της οικογένειας, όπως και ο γάμος, περιβάλλονται με νομικό κύρος, για να ανταποκριθούν στους σκοπούς της και να κρατηθούν όσο γίνεται σταθερότερα.
- Αν εξετάσουμε την ετυμολογία του όρου «οικογένεια» θα διαπιστώσουμε ότι ο όρος είναι σύνθετος από τις λέξεις **οίκος** και **γένος**: η γενιά που διαμένει στο ίδιο σπίτι. Όταν λοιπόν μιλάμε για οικογένεια, στην ουσία αναφερόμαστε στο γάμο δύο (τουλάχιστον στο χριστιανικό κόσμο) ατόμων διαφορετικού φύλου που αποφάσισαν να ζήσουν μαζί και να κάνουν παιδιά.
- Η οικογένεια αποτελεί μεταβλητό θεσμό της κοινωνίας. Η μορφή της, ο τρόπος σχηματισμού της, οι όροι ζωής της, οι ανάγκες, οι λειτουργίες της, οι σχέσεις των μελών της, μεταβάλλονται.

☞ **Μορφές οικογένειας¹:**

- **Μητριαρχική** (πρωτόγονες κοινωνίες).
- **Εκτεταμένη:** Στις αρχές του 20ού αιώνα στην Ελλάδα η οικογένεια περιλαμβάνει τους γονείς και τα παντρεμένα παιδιά και ονομάζεται εκτεταμένη. Όλοι δουλεύουν, κανείς δεν εξαιρείται, ούτε οι γέροντες ούτε τα παιδιά.
- **Πυρηνική:** Κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα οι κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές (εγκατάλειψη της υπαίθρου, αστικοποίηση) επηρέασαν την οικογένεια ως προς τη δομή, το μέγεθος και τις λειτουργίες της. Ενώ στις αγροτικές κοινωνίες παρατηρείται αυτός ο άκαμπτos διαχωρισμός των φύλων, στις σύγχρονες αστικές κοινωνίες οι σχέσεις που αφορούν την οικογένεια εμφανίζονται πιο ελαστικές.
- Στην Ελλάδα, στα αστικά κέντρα, η οικογένεια περιλαμβάνει συνήθως τους γονείς και τα ανύπαντρα παιδιά και ονομάζεται πυρηνική ή συζυγική οικογένεια.
- Στο πλαίσιο της πυρηνικής οικογένειας η γυναίκα εργάζεται συνήθως και εκτός σπιτιού και αυτή είναι η ειδοποιός διαφορά με τη σύζυγο της εκτεταμένης οικογένειας.
- **Οι νέες μορφές οικογενειακής συμβίωσης** στο πλαίσιο της πυρηνικής οικογένειας είναι:
 - ➔ Η **οικογένεια διπλής σταδιοδρομίας**, στην οποία και οι δύο σύζυγοι εργάζονται και επομένως οι ρόλοι διαμορφώνονται σε σχέση με τις επαγγελματικές ασχολίες τους και τα πρότυπα αξιών τους. Στην περίπτωση αυτή η συζυγική σχέση οικοδομείται με βάση τη συνεργασία.
 - ➔ Η **ελεύθερη συμβίωση** (συγκατοίκηση χωρίς γάμο), η οποία συναντάται όλο και περισσότερο σε πολλές χώρες της Ευρώπης και στηρίζεται κυρίως σε ατομικές επιλογές.
 - ➔ Η **μονογονεϊκή οικογένεια**, η οποία αποτελείται συνήθως από την άγαμη μητέρα ή από το διαζευγμένο ή χήρο γονέα με τα παιδιά. Οι μονογονεϊκές οικογένειες στην Ελλάδα αποτελούσαν το 6% του συνόλου των νοικοκυριών το 1991 και το 9% το 2001.
 - ➔ Η **οικογένεια δεύτερου γάμου**, η οποία έχει προκύψει από την αύξηση των διαζυγίων, που προκαλεί με τη σειρά της τη δημιουργία οικογενειών δεύτερου (ή τρίτου) γάμου του ενός ή και των δύο συζύγων.

1. Από το βιβλίο της Κοινωνιολογίας της Γ' Λυκείου

α) Λειτουργίες της οικογένειας :

α) Αναπαραγωγική λειτουργία :

Με τη δημιουργία παιδιών εξασφαλίζεται η βιολογική αναπαραγωγή της κοινωνίας.

β) Οικονομική λειτουργία :

Στις σύγχρονες αστικές και βιομηχανικές κοινωνίες, τα μέλη της οικογένειας εργάζονται έξω από τον οίκο και κερδίζουν το ατομικό τους εισόδημα. Έτσι, αυτονομούν την παραγωγική τους ικανότητα αλλά και την καταναλωτική τους συμπεριφορά. Οι οικογένεια πάντως φροντίζει για την οικονομική επιβίωση, προστασία και στήριξη των μελών της, τη σωματική ακεραιότητα και την υγεία τους.

γ) Κοινωνικοποιητική λειτουργία :

- Από τις σπουδαιότερες λειτουργίες της οικογένειας, που δεν περιορίζεται μόνο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών αλλά καθοδηγεί την αναπροσαρμογή στάσεων και συμπεριφορών, προκειμένου τα μέλη της να ανταποκριθούν στους διαρκείς κοινωνικούς μετασχηματισμούς.
- Προσφέρει στο άτομο τη δυνατότητα να αναπτύξει μηχανισμούς ταύτισης, μέσω των οποίων υιοθετεί συμπεριφορές και καλλιεργεί πρότυπα.
- Αποτελεί πρωτογενή φορέα κοινωνικοποίησης του ατόμου. Του αναπτύσσει την αίσθηση συλλογικότητας, διδάσκοντας την υπαγωγή του "εγώ" στο "εμείς", την υπακοή σε κανόνες και σε πρότυπα, ώστε να συνυπάρχει ομαλά με τους άλλους και να διαμορφώνει κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά.
- Καλλιεργεί την υπευθυνότητα μέσω ανάληψης πρωτοβουλιών, ώστε το άτομο να αναγνωρίζει τα όρια της ελευθερίας και δράσης του, αλλά και τις ευθύνες που μπορεί να αναλάβει.
- Καλλιεργεί την κοινωνική συνείδηση και το ενδιαφέρον του νέου για τα κοινά, ενισχύει την πολιτική του προσωπικότητα, εμφυσώντας του τη διάθεση για αγώνα ενάντια σε κάθε μορφή βίας και παραβίασης, επιθετικότητας, φανατισμού, δογματισμού, ρατσισμού, πολέμου, φτώχειας, εγκατάλειψης.
- Μέγιστος ο ρόλος της οικογένειας στη δημοκρατική πολιτικοποίηση του νέου. Ως μελλοντικός πολίτης, ο νέος μαθαίνει να κατανοεί συνειδητά τους πολιτικούς θεσμούς και το πολιτικό σύστημα της χώρας. Πειθαρχεί στους

νόμους, σέβεται τα δικαιώματα των άλλων, υλοποιεί τα καθήκοντά του, αντιστέκεται στην κερδοσκοπία και την τυποποίηση.

δ) Ψυχολογική λειτουργία :

- Αφορά στην ικανοποίηση της ανάγκης των ατόμων να αισθάνονται ασφαλή.
- Καλύπτει ψυχολογικά κενά και προβάλλει συναισθήματα και δεξιότητες (τρυφερότητα, στοργή, αγάπη, ομαδικότητα, επικοινωνία, εκμυστηρεύσεις), στοιχεία απαραίτητα για τη συναισθηματική του ισορροπία.
- Διαμορφώνει και ενισχύει την προσωπικότητα, καθοδηγεί, προβάλλει πρότυπα, ηθικές και ανθρωπιστικές αξίες, ηθικοποιεί, ενώ παράλληλα ενδυναμώνει και στηρίζει το άτομο, όταν αυτό βιώνει την απόρριψη ή αισθήματα κατωτερότητας.

α Κρίση της οικογένειας :

α) Ενδείξεις της κρίσης :

- Μεγάλη αύξηση του αριθμού διαζυγίων
- Συγκρούσεις
- Έλλειψη αμοιβαίου σεβασμού
- Εγκατάλειψη οικογενειακής στέγης
- Μείωση γάμων και προτίμηση συμβίωσης

β) Αίτια της κρίσης :

- Ο εγωκεντρισμός, ο ατομικισμός κλονίζουν τον οικογενειακό θεσμό και εγκαταλείπεται το πνεύμα της συλλογικότητας και της αλληλοκατανόησης. Οι άνθρωποι υπερτονίζουν τα ατομικά τους στοιχεία και ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλο.
- Ο ταχύρυθος και ασθματικός τρόπος ζωής, η συνθετότητα και η πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνιών, οι αυξημένες απαιτήσεις αποξενώνουν και απομονώνουν την οικογένεια και τα μέλη της.
- Ο σύγχρονος βιομηχανοποιημένος τρόπος ζωής και οι υπερβολικές απαιτήσεις φθείρουν την επικοινωνία των μελών της οικογένειας, που εντατικοποιούν την εργασία τους και αναλώνονται σε έναν διαρκή αγώνα για επιβίωση.
- Η επικράτηση του τεχνοκρατικού μοντέλου, η καταναλωτική νοοτροπία και ο υλικός ευδαιμονισμός αλλοτριώνουν την οικογένεια και προβάλλουν ως πρότυπα διαπαιδαγώγησης την παροχή υλικών κινήτρων και δώρων.
- Η απώλεια παραδοσιακών λειτουργιών της οικογένειας (εκπαίδευση, αγωγή, περίθαλψη, ψυχαγωγία) αποδυναμώνουν το ρόλο της και μειώνουν την αποστολή της.
- Η κρίση των ηθικών αξιών, ο εκμοντερνισμός των σύγχρονων ζευγαριών, ο άκρατος φιλελευθερισμός αλλοιώνουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα της οικογένειας.
- Η διεύρυνση του χάσματος των γενεών, η ασυνέπεια, η υπερπροστασία, η αυταρχικότητα.
- Η πρόωμη κοινωνικοποίηση των νέων, οι προσλαμβάνουσες παραστάσεις από τα Μ.Μ.Ε., η απομάκρυνση των νέων από την οικογένεια για σπουδές

αποδυναμώνουν το γονεϊκό πρότυπο και αναζητούνται πρότυπα και αξίες από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

- Τα οικονομικά ή επαγγελματικά προβλήματα και η ανασφάλεια επηρεάζουν την απόφαση των ανθρώπων να δημιουργήσουν οικογένεια, πολλοί επιδιώκουν την απλή συμβίωση.
- Η έλλειψη συντονισμού στις υποχρεώσεις του ζευγαριού, η εξαντλητική εργασία, το κυνήγι της καριέρας, απομακρύνουν το ζευγάρι και διευκολύνουν τη σύναψη εξωσυζυγικών σχέσεων.
- Η εξίσωση των δύο φύλων, η τάση για οικονομική ανεξαρτησία της γυναίκας και η έξοδος της στον παραγωγικό χώρο την απομακρύνει από τον παραδοσιακό της ρόλο μέσα στην οικογένεια.
- Οι πολλαπλοί ρόλοι, με τους οποίους είναι επιφορτισμένη η γυναίκα (σύζυγος, σύντροφος, εργαζόμενη, μητέρα, νοικοκυρά) της δημιουργούν σύγχυση, ελαχιστοποιούν τον ελεύθερο χρόνο της και την αναγκάζουν να παραμελεί συχνά και τον εαυτό της και τα «οικογενειακά καθήκοντα».

α Προϋποθέσεις ορθής λειτουργίας της οικογένειας :

- Να συνειδητοποιηθεί η αξία και ο αναντικατάστατος ρόλος του θεσμού της οικογένειας στη διαπαιδαγώγηση, κοινωνικοποίηση αλλά και στη συναισθηματική εξέλιξη των νέων.
- Μέσω του διαλόγου μπορούν να επιλυθούν οι διαφορές, να καλλιεργηθεί ο σεβασμός, να επαναπροσδιορισθούν οι σχέσεις γονέων και τέκνων, ώστε τα παιδιά να διαπαιδαγωγούνται σωστά και να ζουν σε ήρεμο οικογενειακό περιβάλλον.
- Να διευθετηθούν οι ρόλοι των δύο φύλων, ώστε να μη λειτουργούν ανταγωνιστικά αλλά ισότιμα και συμπληρωματικά, με κατανόηση και αλληλοσεβασμό, αναγνωρίζοντας ο ένας την προσωπικότητα του άλλου.
- Η επιλογή συντρόφου πρέπει να γίνεται με κριτήριο την εκτίμηση, την προσωπικότητα και τις αξίες που χαρακτηρίζουν έναν άνθρωπο, ώστε να μπορεί να επιτελέσει με συνέπεια και υπευθυνότητα το έργο της διαπαιδαγώγησης.
- Οι νέοι γονείς πρέπει να συνειδητοποιήσουν τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη γέννηση των παιδιών.
- Οι γονείς πρέπει να αφιερώνουν χρόνο στα παιδιά τους, να προσαρμόζονται στα δεδομένα της εποχής, στις αναζητήσεις και τις φιλοδοξίες των νέων.
- Ο υπερπροστατευτισμός δημιουργεί ψυχολογικά προβλήματα στους νέους και τάσεις απομάκρυνσης από την οικογένεια. Οι γονείς πρέπει να δίνουν ελευθερίες στα παιδιά τους, στο πλαίσιο της πειθαρχίας και όχι της ασυδοσίας.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

- ❖ Η γυναίκα τη σύγχρονη εποχή
- ❖ Η γονική ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Η ανισοτιμία των δυο φύλων είναι κοινωνικό φαινόμενο που οφείλεται σε ιστορικά και κοινωνικά αίτια, λόγω του καταμερισμού δραστηριοτήτων επιβίωσης, με βάση τις ανάγκες κάθε ιστορικοκοινωνικής περιόδου και τις δυνατότητες των φύλων να ανταποκριθούν σε αυτές.

Σύγκριση ρυθμίσεων Οικογενειακού Δικαίου	
Πριν από το 1983	Μετά το 1983 (Ν. 1329/83)
Προσωπικές σχέσεις των συζύγων <i>Ο ανήρ είναι η κεφαλή της οικογένειας και αποφασίζει περί παντός ό,τι αφορά το συζυγικό βίο.</i>	Προσωπικές σχέσεις των συζύγων <i>Οι σύζυγοι αποφασίζουν από κοινού περί παντός ό,τι αφορά το συζυγικό βίο.</i>
Περιουσιακές σχέσεις συζύγων <i>Προικώο σύστημα.</i>	Περιουσιακές σχέσεις συζύγων <i>Κατάργηση προικώου συστήματος. Αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα.</i>
Σχέσεις γονέων και παιδιών <i>Πατρική εξουσία.</i>	Σχέσεις γονέων και παιδιών <i>Γονική μέριμνα. Ενηλικίωση του παιδιού με τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του.</i>

☞ Η γυναίκα τη σύγχρονη εποχή

- Δημιουργεί οικογένεια, μεγαλώνει και διαπαιδαγωγεί τα παιδιά της.
- Αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη λήψη αποφάσεων και στη διεκπεραίωση των οικογενειακών υποχρεώσεων.
- Δρα κοινωνικά και αγωνίζεται σε όλους τους τομείς της ζωής (οικονομικό, πολιτικό, πολιτιστικό, επιστημονικό).
- Απολαμβάνει ελευθερία, απαλλαγμένη από προκαταλήψεις και δόγματα.
- Αποφασίζει ελεύθερα στην προσωπική της ζωή, επιλέγει μόνη το σύντροφό της, συζεί χωρίς γάμο.

α) Κατάκτηση νομικής ισότητας

Στην οικογενειακή ζωή

- Αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου υπέρ της γυναίκας ώστε να έχει προσωπική και κοινωνική ελευθερία.
- Διατηρείται και προβάλλεται το πατρικό όνομα της γυναίκας που τονώνει την προσωπικότητα της και τη συμμετοχή της σε όλους τους τομείς της δραστηριότητάς της.
- Προσαρμόζεται το οικογενειακό δίκαιο στην αρχή της ισότητας και καταργείται ο θεσμός της προίκας.

Στην επιστήμη

- Η γυναίκα μορφώνεται χειραφετείται πνευματικά και σταδιοδρομεί σε οποιαδήποτε επιστήμη ή επαγγελματικό χώρο.

Στην εργασία

- Το δικαίωμα ίσης αμοιβής έναντι ίσης εργασίας την εξίσωσε μισθολογικά με τον άνδρα.
- Εισέρχεται δυναμικά στην παραγωγική διαδικασία συμμετέχει σε αποφάσεις για την κατασκευή σημαντικών έργων, αναλαμβάνει διευθυντικούς ρόλους και παίρνει διοικητικές πρωτοβουλίες.
- Απασχολείται ισότιμα σε χώρους τεχνολογίας, πληροφορικής, θετικών επιστημών στους οποίους για πολλά χρόνια εργάζονταν αποκλειστικά μόνο άνδρες.
- Απολαμβάνει την κοινωνική ασφάλιση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
- Προστατεύεται η μητρότητα και παρέχονται διευκολύνσεις στη μητέρα, οι οποίες αυξάνονται και βελτιώνονται: άδεια τοκετού, μειωμένο ωράριο εργασίας για τη μητέρα με βρέφος ή ανήλικο παιδί, επιδόματα για ύπανδρες ή ανύπανδρες μητέρες με ανήλικο παιδί, γονικές άδειες.
- Επετεύχθη η απόκτηση επιδόματος ανθυγιεινής εργασίας, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, η κατάργηση των διακρίσεων εις βάρος της γυναίκας στο χώρο της εκπαίδευσης και της επιστήμης.
- Συνδικαλίζεται και προασπίζεται τα επαγγελματικά της δικαιώματα.

Στην πολιτική

- Εξασφάλισε το δικαίωμα του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι», δραστηριοποιείται πολιτικά και σταδιοδρομεί ως βουλευτής, υπουργός, πρωθυπουργός.

Στον αθλητισμό

- Συμμετέχει και διακρίνεται στον αθλητισμό ισότιμα με τους άνδρες .

Στην τέχνη

- Ισότιμη παρουσία και στο χώρο της τέχνης όπου με την ευαισθησία της προσφέρει κατάλληλο έδαφος για την καλλιέργεια των τεχνών.

β) Κοινωνική ανισότητα – Τα προβλήματα που εξακολουθούν να υπάρχουν

Στην κοινωνική – οικογενειακή ζωή

- Η πολλαπλότητα και συνθετότητα των ρόλων με τους οποίους επιφορτίζεται η γυναίκα και η έλλειψη θέλησης του άνδρα να συμβάλει ισότιμα στις οικιακές και οικογενειακές υποχρεώσεις εξαντλούν ψυχικά και σωματικά τη γυναίκα.
- Η αδυναμία σωστής διαπαιδαγώγησης και ανατροφής των παιδιών αποδίδεται στην απουσία της μητέρας από την οικογένεια λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων.

Στην εργασία

- Παρατηρείται άνιση και ρατσιστική μεταχείριση των γυναικών στον επαγγελματικό χώρο. Είναι ευρέως διαδεδομένη η αντίληψη ότι οι γυναίκες δεν έχουν ηγετικές ικανότητες, κάτι που τις αποστερεί από ευκαιρίες να αναλαμβάνουν ανώτερα καθήκοντα.
- Εξακολουθεί να είναι θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης.
- Πολλοί εργοδότες θεωρούν τη μητρότητα και τις υποχρεώσεις που εκπορεύονται από αυτή κώλυμα για την πρόσληψη γυναικών στον εργασιακό χώρο.
- Στον ιδιωτικό κυρίως τομέα δεν παρέχονται διευκολύνσεις στις ύπανδρες και κυρίως στις ανύπανδρες μητέρες.

Στην πολιτική

↳ Ο ανδροκρατισμός και ο των κομμάτων περιθωριοποιεί τα γυναικεία προβλήματα και τα γυναικεία μέλη.

Στα Μ.Μ.Ε

↳ Η γυναίκα παρουσιάζεται κατά κανόνα πειθήνια, υποτακτική, αφελής, νοικοκυρά, εξαρτημένη από τα αγαθά του καταναλωτισμού.

↳ Στα τηλεπαιχνίδια εμφανίζεται ως κινούμενο σκηνικό, συμπλήρωμα της διακόσμησης.

γ) Για την επίτευξη της ισοτιμίας

- Να αλλάξει η νοοτροπία ανδρών και γυναικών, με επαναπροσδιορισμό του ρόλου τους.
- Να διαπαιδαγωγούνται ισότιμα τα παιδιά ανεξάρτητα από το φύλο τους.
- Να καταδικάζεται κάθε ενέργεια που προσβάλλει τη γυναικεία αξιοπρέπεια.
- Η παιδεία και η πλατεία μόρφωση θα προσφέρει στη γυναίκα δυνατότητες, ελευθερίες και δικαιώματα, ενώ θα προάγει τον αυτοσεβασμό, τον αλληλοσεβασμό, την αλληλοκατανόηση και υποστήριξη ανάμεσα στα φύλα.
- Η δημιουργική και παραγωγική εργασία θα της εξασφαλίσουν οικονομική αυτοτέλεια και ανεξαρτησία.

α Η γονική ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών

Η απλούστερη έκφραση της ισοτιμίας των δυο φύλων και η ανάδυση της «οικιακής δημοκρατίας» εκφράζεται στην ισότιμη κατανομή των οικογενειακών ευθυνών.

α) Περιορισμένη η συμμετοχή των ανδρών στις ανάγκες της οικογένειας

- Η νομοθετική κατοχύρωση της ισότητας των δυο φύλων δεν συνέβαλε στην κοινωνική εμπέδωσή της.
- Ακόμα και σήμερα η γυναίκα αναλαμβάνει σχεδόν αποκλειστικά τις οικιακές ασχολίες και τη φροντίδα των παιδιών, αφού οι άνδρες δίνουν προτεραιότητα στην επαγγελματική ζωή.
- Ο σημερινός πατέρας φροντίζει το παιδί του επικουρικά και περιορισμένα.
- Η συμμετοχή του συζύγου στις οικιακές εργασίες είναι περιορισμένη.
- Οι σύζυγοι εκτιμούν ότι οι γυναίκες /σύζυγοι – αν και εργαζόμενες – διαθέτουν περισσότερο χρόνο από το δικό τους έστω και αν και οι δυο γονείς εργάζονται. Το σύνολο των δραστηριοτήτων της ανατροφής, λοιπόν, βαρύνει τη γυναίκα.
- Η τυπική κατοχύρωση της ισότητας δεν έφερε την ουσιαστική εμπέδωσή της, αλλά επιβάρυνε τη γυναίκα με επαγγελματικές υποχρεώσεις χωρίς να την απαλλάξει από τις παραδοσιακές. Έτσι οι επαγγελματικές επιλογές των γυναικών περιορίζονται όπως και οι ευκαιρίες να ασκήσουν επαγγέλματα ανάλογα με αυτά που ασκούν οι άνδρες.

β) Για μια πιο ουσιαστική συμμετοχή των ανδρών στην οικογένεια

- Σεβασμός στις ιδιαιτερότητες κάθε μέλους.
- πνεύμα συνεργασίας, αλληλεγγύης και κατανόησης μεταξύ των συντρόφων.
- Φροντίδα των παιδιών, επί ίσοις όροις.
- Διάλογος, συναίνεση, κατανόηση και αποδοχή της άποψης του «άλλου»
- Κατανομή ευθυνών σε ισότιμη βάση.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

- ✎ Προσδιορισμός εννοιών
- ✎ Μορφές αθλητισμού
- ✎ Η προσφορά του αθλητικού
- ✎ Φαινόμενα εκφυλισμού του αθλητισμού
- ✎ Ποιοι μπορούν να συμβάλουν στην εξυγίανση του αθλητισμού

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

➤ Προσδιορισμός εννοιών

Αθλητισμός: η καταβολή προσπάθειας από τον άνθρωπο, ο αγώνας στο πλαίσιο της ευγενούς άμιλλας με στόχο τη σωματική άσκηση, την ψυχοπνευματική καλλιέργεια και τη δημιουργική συνύπαρξη, συμφιλίωση ατόμων, ομάδων, λαών.

Άμιλλα: η τάση, ο αγώνας, για υπερέταση, η συνεχής πάλη για απόκτηση πρωτείων και κατάκτηση της επιτυχίας. Εκπορεύεται από την έμφυτη τάση του ανθρώπου για επικράτηση και επιβολή και καλλιεργείται στην κοινωνική ζωή.

Ευγενής άμιλλα: Η άμιλλα που έχει ως υπόβαθρο αγνές προθέσεις, τη χαρά του συναγωνισμού, την επιδίωξη της υπεροχής με θεμικούς και τίμιους τρόπους. Πρόκειται για άμιλλα που δεν ξεφεύγει από τα όρια της ευπρέπειας και του «ευ αγωνίζεσθαι».

Αθέμιτη άμιλλα: οδηγείται από ιδιοτελή κίνητρα όπως η πλεονεξία, ο φθόνος, η ματαιοδοξία και χρησιμοποιεί άνομα και ανήθικα μέσα για να επικρατήσει.

Κλασικό Αθλητικό Ιδεώδες

Το κλασικό αθλητικό ιδεώδες θεμελιώνεται στην:

- αρχή της δημοκρατικότητας, της ισοτιμίας, της ηθικής
- άμιλλα, την κοινωνική συνεργατικότητα, τη συντροφικότητα
- αξία πρωτίστως της συμμετοχής
- επιδίωξη της νίκης με θεμιτό τρόπο
- ηθική επιβράβευση
- καλλιέργεια φιλάθλου πνεύματος και όχι οπαδισμού και βίας
- καλλιέργεια της πανανθρώπινης συναδέλφωσης και την επικράτηση της παγκόσμιας ειρήνης

☞ Μορφές αθλητισμού

- ατομικός ή ομαδικός
- κλασικός (αγωνίσματα στίβου) ή μοντέρνος

☞ Η προσφορά του αθλητικού

α) στο άτομο

- σωματική αναζωογόνηση, ευεξία, υγεία
- ψυχική ωρίμανση (ο αγώνας ενθαρρύνει την υπομονή, την καρτερικότητα, την επιμονή, την αγωνιστικότητα, την πρωτοβουλία, την στοχοθεσία)
- ανάπτυξη ψυχικών δυνάμεων (κέφι, ζωντάνια, αγωνιστικότητα, θάρρος)
- προβληματισμός, κρίση, αντιληπτικότητα, σύνεση
- αίσθημα συλλογικότητας, αξία συνεργασίας, πειθαρχία σε κανόνες, αυτοσυγκράτηση
- εθισμός στην τίμια διεκδίκηση της νίκης, την ευγενή άμιλλα, την τιμιότητα, τη δικαιοσύνη
- ηθικές αξίες και πανανθρώπινα ιδανικά

β) στην κοινωνία

- διαμορφώνει κοινωνική συνείδηση
- εθίζει στο σεβασμό των κανόνων
- ενισχύει την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων σε διεθνές επίπεδο, ευνοεί τη συναδέλφωση των λαών, την αρμονική συμβίωση των αλληλοσεβασμό
- αποτελεί έναυσμα για τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

☞ Φαινόμενα εκφυλισμού του αθλητισμού

- στυγνός επαγγελματισμός
- εμπορευματοποίηση (διαφημίσεις, χορηγίες, ακριβά εισιτήρια)
- πρωταθλητισμός (οξύνει τον ανταγωνισμό και ωθεί τους αθλητές στην χρήση αθέμιτων τρόπων κατάκτησης της νίκης)
- κατασκευή από ελεγχόμενα Μ.Μ.Ε. παραγωγή αθλητικών ειδώλων αμφίβολης ποιότητας
- οπαδισμός, φανατισμός, μαζοποίηση και αποπροσανατολισμός των φιλάθλων
- εκδηλώσεις βίας και χουλιγκανισμού
- το τοπικιστικό πνεύμα που εκφράζεται στον αθλητισμό διχάζει τους πολίτες μιας χώρας

☞ Ποιοι μπορούν να συμβάλουν στην εξυγίανση του αθλητισμού

- το άτομο: επανιεράρχηση των αξιών του σύγχρονου πολιτισμού ώστε να απορρίψουμε το πνεύμα κερδοσκοπίας και να εξυγιάνουμε τον αθλητισμό από οικονομικά συμφέροντα, πολιτικές σκοπιμότητες, κερδοσκοπικές συναλλαγές.
- η Παιδεία: παροχή ηθικής και ανθρωπιστικής παιδείας που μπορεί να μάθει στους νέους να πιστεύουν σε υψηλές αξίες και ιδεώδη, να είναι δημιουργικοί να προάγουν την αξιοπρέπεια, το σεβασμό, το ήθος
- τα Μ.Μ.Ε δεν πρέπει να δραματοποιούν πράξεις βίας αλλά να λειτουργούν με αντικειμενικότητα, να επιδοκιμάζουν αθλητές με ήθος και να καταδικάζουν αντιαθλητικές συμπεριφορές
- οι φορείς του αθλητισμού αθλητές και παράγοντες: να αποβάλουν το στυγνό επαγγελματισμό και να αγωνίζονται υπεύθυνα και έντιμα
- η πολιτεία: να θεσπίσει και να εφαρμόσει νόμους και αυστηρές ποινές σε όσους προκαλούν φαινόμενα βίας και χουλιγκανισμού και σε όσους κάνουν χρήση αναβολικών, η υλικοτεχνική υποδομή, τα στάδια, τα αθλητικά κέντρα θα προωθήσουν το μαζικό αθλητισμό και θα ενισχύσουν τη βίωση των αθλητικών αξιών

ΤΕΧΝΗ

- ✦ Προσδιορισμός της έννοιας
- ✦ Μορφές Τέχνης
- ✦ Η αξία της Τέχνης
- ✦ Πότε η Τέχνη δεν είναι αποτελεσματική
- ✦ Ο Ρόλος του Καλλιτέχνη

➤ Προσδιορισμός της έννοιας

Τέχνη (από το ρήμα «τίκτω = γεννώ, δημιουργώ) είναι η ικανότητα δημιουργίας έργων που προκαλούν αισθητική συγκίνηση, αποτελούν γνήσια έκφραση του εσωτερικού κόσμου του ατόμου, επιτελούν λειτουργία ουσιαστικής επικοινωνίας και στηρίζονται στην αναπαράσταση της πραγματικότητας ή της φαντασίας.

Σκοπός της Τέχνης είναι η έκφραση του εσωτερικού κόσμου του καλλιτέχνη, όπως αυτός αντιλαμβάνεται το ωραίο. Πρόκειται για μια προσπάθεια για αισθητική, πνευματική και κοινωνική αναβάθμιση του συνόλου (καλλιτέχνης – πνευματικός άνθρωπος – κοινωνική αποστολή)

➤ Μορφές Τέχνης

- Καλές τέχνες (υπηρετούν το ωραίο)
 - ↳ Λογοτεχνία
 - ↳ Εικαστικές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική)
 - ↳ Κινητικές τέχνες (μουσική, θέατρο, χορός, κινηματογράφος)
- Εφαρμοσμένες τέχνες (πέρα από το ωραίο υπηρετούν κυρίως πρακτικούς σκοπούς) π.χ. φωτογραφία, η αργυροχοΐα, αγγειοπλαστική κτλ.
- Επίσης, ανάλογα με την προέλευσή της, η τέχνη διακρίνεται σε: *Λόγια Τέχνη* (από καλλιτέχνες – διανοούμενους) π.χ. έργα Σεφέρη, και σε *Λαϊκή Τέχνη* (από ανώνυμο πλήθος καλλιτεχνών) π.χ. δημοτικό τραγούδι.

➤ Η αξία της Τέχνης

- Με την τέχνη ο άνθρωπος εκφράζεται αισθητικά. Αποδίδει σκέψεις, συναισθήματα, άγχη και φοβίες, ψυχικές και πνευματικές καταστάσεις.
- Η τέχνη λυτρώνει εσωτερικά τον άνθρωπο από τη μονοτονία και την πλήξη της καθημερινότητας και τον εξυψώνει ηθικά.
- Εξυμνεί το ωραίο στη φύση και τον άνθρωπο.
- Προβάλλει αναλλοίωτες, διαχρονικές αξίες, όπως το κάλλος, το μέτρο, την αρμονία, το υψηλό.
- Οδηγεί στην ενδοσκόπηση και την αυτοκριτική, με αποτέλεσμα ένα άτομο που μετέχει βιωματικά σε ένα έργο τέχνης να συνειδητοποιεί την ύπαρξη του, τις ανάγκες, αλλά και τις πραγματικές του επιθυμίες, να καταλήγει δηλαδή στην αυτογνωσία, άρα και την ουσιαστική ελευθερία.

- Η καλλιτεχνική δημιουργία μετατρέπεται συχνά σε φωνή διαμαρτυρίας και αντίστασης.
- Με την τέχνη οι συνειδήσεις αφυπνίζονται και οι άνθρωποι αναπτύσσουν την κριτική, τον προβληματισμό και τη γόνιμη αμφιβολία, αποφεύγοντας έτσι την άκριτη αποδοχή πληροφοριών και τη χειραγώγηση.
- Το αυθεντικό έργο τέχνης ζει, επενεργεί και συνεργεί στη δημιουργία μιας πνευματικής ατμόσφαιρας.
- Η τέχνη δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να δει τη ζωή από ένα διαφορετικό πρίσμα, τον βοηθά να αποκτήσει συνείδηση των αξιών της. Γι' αυτό πολύ σωστά η τέχνη θεωρείται ως το κατεξοχήν ψυχαγωγικό μέσο.
- Η τέχνη αίρει τη μοναξιά και ανοίγει νέους διαύλους επικοινωνίας. Αποτελεί την παγκόσμια και διαχρονική γλώσσα του ωραίου, δίνοντας αυθεντικό περιεχόμενο στην επαφή με το συνάνθρωπο.
- Η Τέχνη είναι μια υπερατομική λειτουργία, ξεπερνά το «εγώ» ενός καλλιτέχνη ή ενός έθνους και επιτελεί σημαντικότατο κοινωνικό έργο. Ενώνει τους λαούς και συσφίγγει τις διεθνείς σχέσεις, καθώς καταργεί τις ρατσιστικές αντιλήψεις και τις διακρίσεις μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών φύλων, εθνικότητας, φυλής.
- Υμνεί την ειρήνη, τον άνθρωπο, προστατεύει τα δικαιώματά του και αποστρέφεται τη δουλεία.
- Η Τέχνη φέρνει τον άνθρωπο σε ουσιαστική επαφή με την πολιτιστική του κληρονομιά. Μέσω της τέχνης το άτομο γνωρίζει τη γλώσσα, τα ήθη-έθιμά του, πληροφορείται για το παρελθόν, την ιστορία του και τη σχέση του με άλλους λαούς.

❖ Η Τέχνη δεν είναι αποτελεσματική όταν:

- Συμβάλλει στον εφησυχασμό και την αμάθεια.
- Εγκλωβίζει τους ανθρώπους σε δόγματα, φανατίζει τα πλήθη και προωθεί την προπαγάνδα.
- Διαιρεί τον κόσμο, συμβάλλει στην προώθηση αδικιών και ανισοτήτων.
- Υπηρετεί ολοκληρωτικά καθεστώτα και ευνουχίζει την πολιτική κρίση των ατόμων.
- Υποβαθμίζει τη γλώσσα, υπονομεύει την πολιτιστική φυσιογνωμία του λαού.
- Προσφέρει φθηνά θεάματα που απευαισθητοποιούν την ανθρώπινη ψυχή.

- Υποβαθμίζει τη γλώσσα, υπονομεύει την πολιτιστική φυσιογνωμία του λαού Προβάλλει την ασχήμια της ζωής χωρίς να επιδιώκει την εξέλιξή της.
- Προσφέρει φθηνά θεάματα που απευαισθητοποιούν την ανθρώπινη ψυχή.
- Υποβαθμίζει τη γλώσσα, υπονομεύει την πολιτιστική φυσιογνωμία του λαού Προβάλλει την ασχήμια της ζωής χωρίς να επιδιώκει την εξέλιξή της.

✎ **Ο Ρόλος του Καλλιτέχνη:** εδώ εδράζεται και το περίφημο δίλημμα: «η τέχνη για την τέχνη» ή «στρατευμένη τέχνη»;

1) Η άποψη «η τέχνη για την τέχνη» εμφανίζεται για πρώτη φορά στο γερμανικό ρομαντισμό, κατά τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, και σχετίζεται με την έννοια της αποξένωσης του καλλιτέχνη από την κοινωνία, προκειμένου αυτός να εκπληρώσει τη θεία αποστολή του, μιας και είναι προικισμένος με ιδιαίτερα χαρίσματα που τον διαχωρίζουν από τον απλό λαό.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, σκοπός και δικαίωση της καλλιτεχνικής δημιουργίας είναι το φανέρωμα της ομορφιάς. Το ωραίο αποτελεί αυταξία και τίποτα έξω από αυτό δε δικαιολογείται να υπηρετεί ο καλλιτέχνης. Εκπληρώνει την αποστολή του όταν δημιουργεί αγνή και καθαρή τέχνη, αμόλυντη από ιδεολογικές προσμείξεις, κοινωνικές και πολιτικές σκοπιμότητες.

Όμως:

Μπορεί να υπάρξει «καθαρή και άδολη» τέχνη;

α) Το να μην ασχολείται κανείς με ιδεολογικά και πολιτικά ζητήματα, το να μένει αδρανής μπροστά στα κοινωνικά προβλήματα δε σημαίνει ότι δεν παίρνει θέση. Θέση είναι και η αδιαφορία, και μάλιστα πολιτική. Πολύ δε περισσότερο στην περίπτωση του καλλιτέχνη, που ως πνευματικός ταγός βαρύνεται όχι μόνο με πνευματική, ηθική αλλά και πολιτική ευθύνη απέναντι στο κοινωνικό σώμα.

β) Καθαρότητα, όπως τουλάχιστον την εννόησαν, δεν μπορεί να βρεθεί σε κανένα ανθρώπινο έργο, ούτε βέβαια, κυρίως – στο καλλιτεχνικό. Καθαρή τέχνη σημαίνει πως ο δημιουργός κάθε φορά που μπαίνει στο εργαστήρι του αφήνει απέξω τις κοινωνικές επιρροές, τις πολιτικές πεποιθήσεις, την ιδεολογία και τους προβληματισμούς του. Αυτό βέβαια δεν μπορεί να συμβεί. Το κοσμοείδωλο δε συνέχει μόνο την ανθρώπινη συνείδηση, αλλά διαποτίζει και τα έργα της.

Επομένως, κάθε καλλιτεχνικό δημιούργημα έχει και μια συνειδητή ή ασυνείδητη τοποθέτηση απέναντι στην πραγματικότητα: την αποδέχεται ή την αρνείται, την υιοθετεί και την υπερασπίζεται ή την καταγγέλλει και την πολεμά. Και αυτό αίρει την αξίωση της καθαρότητας.

2) Στον αντίποδα του δόγματος «η τέχνη για την τέχνη» ξεκίνησε τον 19^ο αιώνα, τον αιώνα της ιδεολογίας και της επιστήμης, η συζήτηση σχετικά με την **κοινωνική υπευθυνότητα της τέχνης («στρατευμένη τέχνη»)**. Το θετικιστικό πνεύμα στην επιστήμη και οι μεγάλες ιδεολογίες στην πολιτική επέβαλαν την ένταξη της τέχνης και του καλλιτέχνη στην υπηρεσία κοινωνικών σκοπιμοτήτων. Έτσι, έγινε ιδιαίτερα ασαφές πού τελειώνει ο κοινωνικός χαρακτήρας της τέχνης και πού αρχίζει η προπαγάνδα, πώς μπορεί να συνυπάρξει η καλλιτεχνική ελευθερία με την κοινωνική σκοπιμότητα.

Μια τέτοια, όμως, στράτευση καταστρατηγεί το θεμελιώδη όρο της πνευματικής δημιουργίας, την ελευθερία. Καθορισμένη και επιβαλλομένη πολιτική, κοινωνική, αισθητική κτλ. δράση του δημιουργού περιχαράκωνει την ελευθερία του, γεγονός που οδηγεί στην πνευματική στείρωση του ιδίου και στον αποπροσανατολισμό των δεκτών, αφού το έργο του καταντά μέσο προπαγάνδας, χειραγώγησης ή εφησυχασμού του κοινού του. Επίσης, όταν η πολιτική και ιδεολογική στράτευση επιβάλλεται στον καλλιτέχνη από το καθεστώς της χώρας του ή οποιαδήποτε πολιτική παράταξη, με αντάλλαγμα την προβολή του έργου του και την προσωπική φήμη, τότε η τέχνη μετατρέπεται σε φθηνή συνθηματολογία, που δεν πληροί τις προϋποθέσεις της αισθητικής δημιουργίας. Αλλοιώνεται δηλαδή η αισθητική λειτουργία της και καταστρέφεται ο υπερβατικός χαρακτήρας της.

Βέβαια η τέχνη δεν παράγεται σε κοινωνικό κενό· τέχνη ουδέτερη δεν υπάρχει. Η κοινωνική στράτευση της τέχνης είναι αποδεκτή όταν επιλέγεται ως συνειδητή και κριτική στάση του δημιουργού απέναντι στις κοινωνικές συνθήκες και εξελίξεις της εποχής του.

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ

➤ Προσδιορισμός της έννοιας

Είναι ο ανώδυνος θάνατος που προκαλείται είτε ενεργητικά είτε παθητικά, σε ανιάτως πάσχοντες που υποφέρουν. Ενεργητικά, με τη χορήγηση φαρμάκων που επιφέρουν το θάνατο και παθητικά, με την άρση της χορήγησης φαρμάκων ή της μηχανικής υποστήριξης που κρατούν ζωντανό τον ασθενή.

➤ Προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να γίνει αποδεκτό το αίτημα για ευθανασία.

- ο ασθενής να πάσχει από ανίατη ασθένεια και χωρίς ελπίδα επανόδου
- να ζει μέσα σε φρικτούς πόνους ή να ζει με τρόπο που να διασύρει την αξιοπρέπειά του
- να είναι σε θέση ο ασθενής να το ζητήσει ο ίδιος
- να το ζητήσουν οι συγγενείς του ασθενούς και να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχει καμιά υστεροβουλία στο αίτημά τους

Πτυχές του θέματος

α) ηθικές

- οι επικριτές της ευθανασίας τονίζουν ότι κανείς δεν μπορεί να αποφασίσει και να θέσει τέρμα στη ζωή άλλου προσώπου
- η ζωή μας δόθηκε και πρέπει να τη σεβόμαστε

- οι υποστηρικτές της ευθανασίας θεωρούν ανήθικο να εμποδίζεται κανείς να δώσει τέλος στους αφόρητους πόνους και στην κακή ποιότητα ζωής που βιώνει ως ασθενής

β) πολιτικές

- οι υποστηρικτές λένε ότι είναι ανθρώπινο δικαίωμα να επιλέγει κανείς το θάνατο από την αναξιοπρεπή ζωή την οποία του επιβάλλει μία ανίατη ασθένεια
- οι αντίθετοι λένε ότι καμιά πολιτική απόφαση δεν μπορεί να εξασφαλίζει το δικαίωμα να θέλει κανείς να θέσει τέρμα στη ζωή του με τη συνέργεια τρίτων

γ) κοινωνικές

- η τυχόν νομιμοποίηση της ευθανασίας μπορεί να ανοίξει τον ασκό του Αιόλου λχ να εφαρμόζεται ευθανασία σε υπερήλικες με τη δικαιολογία ότι διατηρούνται στη ζωή σε βάρος του συστήματος υγείας ή, ακόμη, συγγενείς να δωροδοκούν γιατρούς κλπ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Σήμερα, εφαρμόζεται ευθανασία στο Βέλγιο και στην Ολλανδία αλλά οι όροι για αποδοχή του αιτήματος είναι αυστηρότατοι:

- το αίτημα γίνεται από τον ασθενή
- οι γιατροί βεβαιώνουν ότι η κατάσταση του ασθενούς είναι μη αναστρέψιμη
- παρών είναι και μέλος της Επιτροπής Βιοηθικής της χώρας

Στην Ελλάδα δεν επιτρέπεται η ευθανασία. Το Σύνταγμα προστατεύει το αγαθό της ζωής μέχρι το έσχατο τέλος ανεξαρτήτως συνθηκών. Επομένως, για την εφαρμογή του μέτρου απαιτείται αλλαγή στο Σύνταγμα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ απέρριψε την ευθανασία, τελευταία φαίνεται να είναι διατεθειμένη να το ξανασυζητήσει.

